

Ils Hispanics dals Stadis unids

La creschientscha d'ina cuminanza giuvna e loscha

DA GUIU SOBIELA-CAANITZ

■ Il spagnol sa dera constantamain en ils Stadis unids. Avant var ventg onns quintava lez pajais strusch 15 milliuns avdants da linguatg spagnol, senza ses possess exteriur Puerto Rico; oz èn els 31 milliuns, 11 % dal total, numnadamain passa 10 milliuns en California e 6 en Texas (1/3 dals Texans e Californians), bunamain 3 en il stadi da New York (var 15 % da la populaziun totala), passa 2 en Florida (var 15 %), passa 1 milliun en Illinois (10 %) e passa la mesadad da las 1'713'000 olmas da Nov Mexico, plinavant en varsaquants auters stadis. Lezs Hispanics emprendan adina dapli englais e practican l'art da viver en dus munds senza perder insatge tar la translaziun. Il spagnol n'emblidan els pia betg. Ils immigrants europeics en ils Stadis unids traversan l'oceano e culan en la luentera ("melting-pot") da la societad americana. Ils Hispanics n'han traversà nagin ocean. Entgins, per exempel quels da Puerto Rico, èn vegnids sur la Stretga da mar da Florida u la Mar da las Antillas. Ils babuns d'auters Americans vivevan gia en Texas, Nov Mexico e California, cura ch'ils Stadis unids han annectà lezzas provinzas mexicanas (1848). Durant noss tschientaner han blers immigrants simplamain traversà vers nord il cunfin territorial nov. Els han chattà toponims spagnols sco Colo-

rado, El Paso, Florida, Los Ángeles, Sacramento, San Francisco, Santa Fe ("cardientscha sontga"), Las Vegas ("la cuntrada da sauar"), Los Álamos ("las paplas") ed auters pli. En ina part dals Stadis unids sa sentan els a chasa cun lur linguatg.

La schientscha hispanica avanza

Ils Hispanics èn pli giuvens che lur cumpatriots. Lur vegliadetgna media è 26 onns (encunter 34); in terz ha main che 18 onns. Lur numer crescha set giadas pli spert che quel da la populaziun totala. Els èn cunzunt catolics; 42 % van en baselgia mintg'emna. Ils Hispanics sur 35 onns sa sentan l'emprim americans, tshels l'emprim hispanics ("Newsweek" dals 12 da fenadur). Ils giuvens d'amaduas schlattainas rescuvran lur raggischs, blagan cun lezzas e sa numnan "la generación Ñ", segund il sulet bustab ch'i dat be per spagnol. Ils umens portan gugent "guayaberas", q. v. d. chamischas sportivas d'ina color sur las chautschas. Lur cumpatriots resguardan adina dapli questa cuminanza; il republican George W. Bush ed il democrat Al Gore sa servan savens dal spagnol en lur champagna per l'elecziun presidenziala da 2000. Tgi sa sch'ins sto emperender lez linguatg per avair success en ils Stadis unids dal 21avel tschientaner? Quai na fiss uschè grev per tgi che legia questa gasetta.